

DANMARK STÅR TIL DEN 4. LAVESTE ØKONOMISKE VÆKST FREM TIL 2026 UD AF 32 OECD-LANDE

I OECDs seneste mellemfristede fremskrivning står Danmark til at få den 4. laveste potentielle vækst i perioden 2010-2026. Væksten forventes at blive på 1,2 pct. årligt. OECD-landene forventes i gennemsnit at få en årlig vækst på 1,9 pct. Den lave danske vækst skyldes, at OECD forventer en lav produktivitetsvækst i Danmark frem mod 2026 (den fjerde laveste i OECD), ligesom beskæftigelsen ikke vil vokse meget. De øvrige nordiske lande Sverige, Finland, Norge og Island står alle til en potentiel vækst, der er markant højere end den danske. Under ét står landene til en gennemsnitlig årlig vækst på 2,1 pct. Skal Danmark øge væksten til et nordisk niveau skal beskæftigelsen øges med knap 400.000 personer. VK-regeringens tilbagetrækningsreform, dagpengereform, SU-reform mv. øger beskæftigelsen med knap 90.000 personer. Det løfter den gennemsnitlige årlige økonomiske vækst med knap 0,2 pct. frem mod 2026. For at nå op på det nordiske vækstgennemsnit mangler der reformer svarende til ca. 300.000 personer. Det er meget ambitiøst og derfor må man i praksis også øge væksten ved at øge produktiviteten. Det er dog svært at dimensionere reformer, der giver en præcis effekt på produktiviteten. Forskning finder, at lavere selskabsskat, færre reguleringer, privatiseringer og mere konkurrence kan øge produktiviteten. Flere i uddannelse kan også øge den økonomiske vækst på lang sigt. Dog kan man først forvente positiv effekt på meget lang sigt. Frem til 2040 vil flere i uddannelse trække beskæftigelsen ned.

Forventet gennemsnitlig årlig potentiell vækst i BNP i perioden 2010-2026 for OECD-landene

	Pct. p.a.
1 Israel	3,6
2 Chile	3,4
3 Australien	3,0
4 Mexico	3,0
5 Sydkorea	2,9
6 Norge	2,8
7 Irland	2,5
8 Slovakiet	2,4
9 Tjekkiet	2,4
10 Estland	2,3
11 USA	2,2
12 New Zealand	2,2
13 Spanien	2,1
14 Polen	2,1
15 Sverige	2,0
16 Island	2,0
17 Portugal	1,9
18 Schweiz	1,9
19 Canada	1,8
20 Finland	1,8
21 UK	1,7
22 Østrig	1,6
23 Frankrig	1,6
24 Grækenland	1,5
25 Belgien	1,4
26 Ungarn	1,4
27 Slovenien	1,3
28 Japan	1,3
29 Danmark	1,2
30 Tyskland	1,2
31 Nederlandene	1,2
32 Italien	1,0
OECD	1,9

Kilde: OECD Economic Outlook no. 89
samt egne beregninger

I OECDs Economic Outlook ¹ har man skønnet over udviklingen i velstanden i 32 OECD-lande. Det fremgår, at Danmark står til at få den 4. laveste potentielle vækst i perioden 2010-2026. Den potentielle vækst forventes at blive på 1,2 pct. årligt. Den gennemsnitlige vækst i OECD-landene udgør 1,9 pct. og mange lande har derfor betydeligt højere vækstrater, herunder Australien (3,0 pct.), New Zealand (2,2 pct.), Schweiz (1,9 pct.) og USA (2,2 pct.).

Nordiske lande har dobbelt så høj økonomisk vækst som Danmark

Ser man på de øvrige nordiske lande (Norge, Sverige, Finland og Island) ligger de på en gennemsnitlig årlig potentiel vækst på 2,1 pct., dvs. en vækst der er næsten dobbelt så høj som den danske. OECD skønner, at de øvrige nordiske lande vil have en betydelig højere produktivitetsvækst end Danmark i perioden 2010-2026, og det er den væsentligste årsag til det danske vækstefterløb, jf. nedenfor.

Vækst i Danmark som i nordiske lande: 55.000 kr. ekstra pr. dansker

Hvis Danmark får en vækst på nordisk niveau, så har det meget stor betydning for velstanden. I procent vil velstanden pr. dansker blive godt 14 pct. højere og i kroner svarer det til knap 55.000 kr. ekstra pr. dansker.

Skal den økonomiske vækst øges til niveauet i de øvrige nordiske lande, kan det ske ved at øge arbejdsindsatsen i økonomien (enten ved at flere kommer i beskæftigelse eller ved at de beskæftigede arbejder flere timer) eller ved at øge produktiviteten (dvs. man producerer mere pr. time).

¹ OECD (2011), OECD Economic Outlook, Vol. 2011/1, OECD Publishing

400.000 flere skal i arbejde hvis Danmark skal nå nordisk vækst frem til 2026

Hvis Danmark skal nå en vækst, som i de nordiske lande, ved at flere kommer i arbejde, så skal der gennemføres reformer, der øger beskæftigelsen svarende til knap 400.000 personer. Det er en betydelig opgave. Regeringens tilbagetrækningsreform, dagpengereform, SU-reform mv. øger beskæftigelsen med knap 90.000 personer, hvis reformerne gennemføres efter folketingsvalget. Det øger den gennemsnitlige årlige vækstrate i økonomien med ca. 0,2 pct. i perioden 2010-2026. En mere ambitiøs reform med afvikling af efterløn og forhøjelse af pensionsalder fra 65 til 67 år vil øge beskæftigelsen med ca. 140.000 personer². En forkortelse af dagpengeperioden fra 2 til 1 år vil øge beskæftigelsen med 13.000 personer³, mens en marginalskat på 40 pct. for alle vil øge beskæftigelsen med 22.000 personer⁴ (primært fordi der arbejdes flere arbejdstimer)⁵. Det svarer til knap halvdelen af det, der kræves for at få en økonomisk vækst frem til 2026 på nordisk niveau. Skal Danmark søge at nå en vækst som i de nordiske lande, så kræver det enten yderligere arbejdsmarkedsreformer eller at man øger produktiviteten.

Produktiviteten

Som nævnt er den væsentligste årsag til det fremtidige vækstefterløb, at OECD forventer en lav produktivitetsstigning frem mod 2026 (1,1 pct. årligt). OECDs forventninger til produktiviteten kan bl.a. begrundes med, at den danske produktivitetsudvikling de seneste 10 år har udviklet sig meget svagt. Fra 1999 til 2009 havde Danmark den næstlaveste produktivitetsvækst i OECD. Forskning har fundet resultater, der forklarer hvilke faktorer, der kan påvirke produktiviteten. Men det er svært (sammenlignet med arbejdsmarkedsreformers effekt på arbejdsudbuddet) at anvise, hvor meget forskellige reformer påvirker produktiviteten.

Nedenfor angives en række bud på at øge produktiviteten:

OECD har tidligere fundet, at selskabsskat er den skat, der hæmmer vækst og produktivitet mest⁶, idet selskabsskatten gør det mindre attraktivt at investere i ny teknologi, kapitalapparat mv. Derfor vil lavere selskabsskat kunne øge produktiviteten.

Herudover vil også en lavere marginalskat på arbejdsindkomst have positiv effekt på produktiviteten, idet en lavere marginalskat vil gøre det mere attraktivt at arbejde mere produktivt⁷ (da man får mere ud af det afledte lønhop), ligesom det vil øge afkastet af at uddanne sig.

Hvis man tiltrækker højtuddannede udenlandske medarbejdere kan det også øge produktiviteten⁸. Udenlandske medarbejdere kan bidrage med ny viden og teknologi til danske virksomheder. En måde at tiltrække højproduktive udlændinge er ved at sænke den øverste marginalskat og skattetrykket.

Endvidere kan man privatisere offentligt ejede virksomheder. Private virksomheder på konkurrencemarkeder er ca. 20 pct. mere effektive end offentlige monopoler⁹.

² Ceposnotat: "Afvikling af efterløn og forhøjelse af folkepensionsalderen til 67 år vil øge beskæftigelsen med 137.000 personer", 14.07.2010

³ Ceposnotat: "Øget dagpengesats - et fejlskud", 12.12.2008

⁴ Skatteministeriet: Svar på spørgsmål 251 til Folketingets Skatteudvalg, 07.02.2001.

⁵ Der kan påregnes en produktivitetsvækst, der svarer til effekten på det kvantitative arbejdsudbud (arbejdstimer). Undersøgelser der indregner det kvalitative arbejdsudbud (produktiviteten) finder typisk en arbejdsudbudselasticitet, der ligger markant over elasticiteten, når man kun regner på det kvantitative arbejdsudbud.

⁶ Johansson, Å. et al. (2008), "Taxation and Economic Growth", OECD Economics Department Working Papers, No. 620, OECD publishing, © OECD. doi:10.1787/241216205486.

⁷ Johansson, Å. et al. (2008), "Taxation and Economic Growth", OECD Economics Department Working Papers, No. 620, OECD publishing, © OECD. doi:10.1787/241216205486.

⁸ "Det danske arbejdsmarked og EU-udvidelsen mod øst", 2009, 1. udgave, Rockwool Fondens Forskningsenhed, Gyldendal.

⁹ Christoffersen, Henrik, Martin Paldam, and Allan Würtz, Public Versus Private Production and Economies

Herudover kan privatiseringer betyde større konkurrencepres, fordi flere virksomheder tør gå ind på markeder, hvor der tidligere var en statslig virksomhed (der muligvis kunne modtage reguleringsmæssig beskyttelse eller anden statsstøtte). Dette underbygger, at privatiseringer vil øge produktiviteten. OECD har fundet, at privatiseringer af offentligt ejede selskaber øger produktiviteten på makroplan¹⁰. I Danmark findes en række statslige selskaber, man kan overveje at privatisere, herunder TV2, DONG og SAS. I kommunerne er der kommunalt ejede selskaber, der kan privatiseres, herunder havne, lufthavne og forsyningsselskaber¹¹.

Herudover kan udliciteringsgraden i kommunerne hæves fra ca. 25 pct. til 75 pct. over en årrække. Undersøgelser finder, at private virksomheder på konkurrencemarkeder er 20-30 pct. mere effektive end offentlige monopoler¹². I et notat offentliggjort af CEPOS beregnes det, at effektivitetsgevinsten udgør ca. 15 mia. kr. ved at øge udliciteringsgraden i kommunerne fra 25 pct. til 75 pct.¹³.

Øget konkurrence kan også øge produktiviteten. Det kan ske ved afregulering¹⁴, herunder ved at liberalisere planloven. F.eks. kan man fjerne de hindringer i planloven, der hindrer opførelsen af flere stormarkeder eller hypermarkeder¹⁵. Dermed vil produktiviteten kunne øges, da kæmpe supermarkeder giver nogle stordriftsfordele, der vil kunne sænke priserne. Det vil også kunne betyde, at udenlandske supermarkeds kæder i større omfang vil slå sig ned i Danmark. Udenlandske kæder vil kunne tilføre teknologi og arbejdsgange, som er nye i Danmark.

Øget uddannelse ved at leve op til uddannelsesmålsætningerne (95 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse og 50 pct. skal have en videregående uddannelse) kan øge produktiviteten og beskæftigelsen. Dog kan man først forvente positive væksteffekter på BNP på lang sigt. Frem til 2040 vil øget uddannelse trække beskæftigelsen ned (fordi flere uddanner sig og er på SU).¹⁶ Effekten på velstanden udgør i 2060 (om ca. 50 år) ca. 1 pct. af BNP (3/4-1¼ pct. af BNP). Dvs. at den årlige vækstrate øges med ca. 0,02 pct. point frem mod 2060, når uddannelsesmålsætningerne opfyldes. Den øgede velstand skyldes dels beskæftigelseseffekten (1/4 pct. af BNP) og dels effekten på produktiviteten (½-1 pct. af BNP) (højere uddannelse giver højere produktivitet og dermed højere timeløn).

Dette notat er muliggjort ved donation fra **KRAKS FOND**

of Scale. Public Choice, 2007

¹⁰ OECD (2003). Privatising State-Owned Enterprises: An Overview of Policies and Practices in OECD Countries. OECD Publishing. & Nicoletti, G. & S. Scarpetta (2005). Regulation and Economic Performance: Product Market Reforms and Productivity in the OECD. OECD Economics Department Working Papers, No. 460, OECD Publishing.

¹¹ http://www.cepos.dk/uploads/media/Capacent_-_Kommunale_selskabers_privatiseringspotentiale_04.pdf.

¹² Jf bl.a. Blom-Hansen, Jens (2003): "Is private delivery of public services really cheaper? Evidence from public road maintenance in Denmark," Public Choice, vol. 115, pp. 419-38. Cristoffersen, H., Paldam, M., & Würtz, A. (2007): "Public versus private production and economies of scale," Public Choice, vol. 130, pp. 311-328. Christoffersen, H. & Larsen, K.B. (2009): "Omkostningsniveauet i offentlig og privat produktion af sygehjælp - Fakta og fremtidsperspektiver," CEPOS arbejdspapir nr. 3.

¹³ Ceposnotat: "Rangering af produktivitet i OECD for 2008 - den laveste placering i 27 år.", 08.12.2009

¹⁴ OECD (2003). Privatising State-Owned Enterprises: An Overview of Policies and Practices in OECD Countries. OECD Publishing. & Nicoletti, G. & S. Scarpetta (2005). Regulation and Economic Performance: Product Market Reforms and Productivity in the OECD. OECD Economics Department Working Papers, No. 460, OECD Publishing.

¹⁵ Konkurrence- og forbrugerstyrelsen (2011) - "Dagligvaremarkedet, Konkurrence- og forbrugeranalyse."

¹⁶ CEPOS-notat: "Øget uddannelse svækker beskæftigelse, velstand og de offentlige finanser frem mod 2020 - positive effekter fra 2040" 25.07.2011.